

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพลงกล่อมเด็กของไทยกับจีน ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็นหัวข้อต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

2.2 ความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก

2.2.1 ความหมาย และประเภทของเพลงกล่อมเด็ก

2.2.2 ลักษณะของเพลงกล่อมเด็ก

2.2.3 บทบาทและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กกับสังคม

2.3.1 กำเนิดของเพลงกล่อมเด็ก

2.3.2 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในเพลงกล่อมเด็ก

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็ก

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

การเลี้ยงดูเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญ ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคม เพราะการเลี้ยงดูจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมรวมทั้งนิสัยและจิตใจของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวจึงให้ความสำคัญในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก และพ่อแม่จะมีวิธีการแสดงความรักมาใช้เลี้ยงดูเด็ก จนกลายเป็นวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชนชาติแต่ละสังคม

การเลี้ยงดูเด็กมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มั่นคงด้านอารมณ์และการมองโลกในแง่ดี การเลี้ยงดูด้วยความรักทำให้เด็กฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ(แพง ชินพงศ์. 15 สิงหาคม 2555 : ออนไลน์) ทั้งนี้เพราะเด็กจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ ไม่ใช่อิทธิพลของพันธุกรรมเท่านั้น สิ่งสำคัญคือสิ่งแวดล้อมหรือการเลี้ยงดูเด็ก ดังที่มีผลการวิจัยพบว่าพันธุกรรมมีผลต่อเด็กเพียง 30-60% แต่เด็กจะได้รับผลจากสิ่งแวดล้อมถึง 40-70% ความรักจึงมีความสำคัญต่อจิตใจรวมทั้งพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของลูกเป็นอย่างมาก

แพง ชินพงศ์ (15 สิงหาคม 2555 : ออนไลน์) อธิบายว่า วิธีแสดงความรักของพ่อแม่ที่สร้างให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาหรือมีความฉลาดมี 3 วิธี คือ การให้ความรักผ่านทางสัมผัสร่างกาย รักผ่านทางเสียง และรักผ่านการใช้เวลา สำหรับการให้ความรักผ่านทางเสียง คือ การพูดคุยกับลูกด้วยถ้อยคำอ่อนโยนอยู่เสมอ นอกจากนี้ การเล่านิทาน พูดคำคล้องจอง ร้องเพลงกับลูก เป็นสิ่งทีนอกจากจะช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกที่ดีแล้วยังเป็นการช่วยพัฒนาความฉลาดในเรื่องของความจำและในเรื่องภาษาของเด็กเป็นอย่างมากเพราะการที่เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีได้นั้น ต้องเกิดจากการที่เด็กมีการพูดคุยสื่อสารกับคนรอบตัวทั้งพ่อแม่ญาติพี่น้องและผู้มีหน้าที่ดูแลเด็ก ๆ อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหากพ่อแม่อยากให้ลูกฉลาดในเรื่องของภาษาแล้ว ก็ต้องหมั่นพูดคุยสื่อสารกับลูกเป็นประจำและต่อเนื่อง โดยหลีกเลี่ยงการพูดจาทำร้ายจิตใจลูกและการตะโกนเสียงดังหยาบคายใส่ลูก เพราะเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ลูกเครียด ส่งผลให้สารแห่งความเครียด (Cortisol) หลังเมื่อสมองได้รับความกดดัน ซึ่งมีผลไปยับยั้งการเจริญเติบโตของสมองและไขประสาท ส่งผลให้เด็กมีสมาธิสั้นและความสามารถในการเรียนรู้ลดลง

พะอบ โปษะกฤษณะ และคณะ (2521 : 74) ได้กล่าวว่า บรรดาแม่ทั้งหลายจะพูดปลอบโยนให้ลูกนอนหลับด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้ม แม่จะสัมผัสลูกอย่างอ่อนโยน บางคนชอบบอบมือลูก ชอบจับแขนลูกมาไว้ในมือ คอยโอบอุ้มเอาอกเอาใจอยู่เสมอ และพูดด้วยความรักความเอ็นดูต่าง ๆ นานา เช่น เรียกลูกว่า คนดีของแม่ ลูกรักของแม่ ทูนหัวของแม่ ดวงใจของแม่ ยอดรักของแม่ แม่คุณหรือพ่อคุณของแม่ สังคมของครอบครัวไทยจึงเลี้ยงดูเด็กด้วยความรักเป็นเช่นนั้นตลอดมา

นอกจากนี้ คนไทยเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่ตั้งครรภ์จนเจริญเติบโต มีพิธีเกี่ยวกับการเกิดสืบต่อกันมา นับว่าเป็นการเกิดเป็นประเพณีสำคัญของไทย ดังเช่นการเลี้ยงลูกตั้งแต่คลอดจนถึงเด็กรู้จักช่วยตนเอง เสฐียรโกเศศ (2460 : 104) กล่าวว่า เสียงกล่อมเด็กซึ่งเคยได้ยินเป็นเสียงอ่อนโยน มีจังหวะฟังเย็น ๆ แต่ปัจจุบันนี้ ในกรุงเทพฯ ไม่ค่อยได้ยินแล้ว เพราะมีเสียงอื่น ๆ ที่เป็นเสียงดังหนวกหูเข้ามาแทนที่ แต่จะยังได้ยินเสียงกล่อมในที่พ้นจากที่ชุมชนจอแจ และมักจะพบเห็นได้ในกระท่อมหรือเรือนเก่า ๆ มากกว่าพบเห็นในอาคารตึกหรือในบ้านเรือนสมัยใหม่ เป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม ดังนั้นจึงพบได้ว่าบทกล่อมเด็กมีอยู่มากในสมัยก่อนแต่ปัจจุบันนี้มีผู้จำนองและเพลงกล่อมเด็กได้ตลอดน้อยลงทุกที ในที่สุดเพลงกล่อมเด็กก็คงจะกลายเป็นโบราณวัตถุอยู่แต่ในพิพิธภัณฑ์สถานเท่านั้น และอาจหมดไปด้วยเช่นเดียวกันก็ได้

กุศล สุนทรธาดา (2548 : 2) กล่าวว่า การเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญ ถือได้ว่าเป็นช่วงวิกฤต เพราะเป็นระยะสำคัญในการวางรากฐานของการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายจิตใจ ความคิดสติปัญญาและบุคลิกภาพ การเลี้ยงดูเด็กแบ่งออกเป็น 2 ทางคือ การเลี้ยงดูเด็กทางกายและการเลี้ยงดูเด็กทางใจ การเลี้ยงดูเด็กทางใจหมายถึงการให้ความรัก ความเอาใจใส่ การเลี้ยงดูเด็กด้วยท่าทีที่

มุมมอง การเลี้ยงดูที่ไม่ตามใจหรือเข้มงวดเกินไป การเลี้ยงดูบุตรเป็นวัฒนธรรมของครอบครัวที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นวัฒนธรรมในการเลี้ยงดูบุตรของไทยจึงเป็นความรู้ ความเชื่อและประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งต่อไป ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้ การลอกเลียนแบบอย่างที่ได้เห็นมา การสังเกตพฤติกรรมและเจตคติของคนอื่นในสังคม มาเป็นของตน

การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีองค์ประกอบหลายส่วน ส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งคือสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกลักษณะของพฤติกรรมของบุคคล และในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนี้ มักจะสัมพันธ์กับขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและค่านิยม พ่อแม่ถ่ายทอดความคิดและแนวทางปฏิบัติให้แก่เด็กได้กระทำตามต่อไป ทำให้เด็กมีจิตใจลักษณะและพฤติกรรมแตกต่างกันไปด้วย จึงพบว่าในทุกสังคม วัฒนธรรมการเลี้ยงดูเด็กมีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมของตน นับว่าเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติต่อ ๆ กันมา นอกจากนี้ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในอดีตและปัจจุบันอาจต่างกันตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมทั่วโลกและยังทำให้เกิดการตระหนักและการยอมรับความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันออกไป

สรุปได้ว่า การเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีวิธีการเลี้ยงดูเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้น ชาติต่าง จึงให้ความสำคัญกับการให้ความรักแก่เด็ก โดยเฉพาะการใช้วิธีการสื่อสารอย่างอ่อนโยน ใช้คำพูดที่อ่อนหวาน รวมทั้งการร้องเพลงให้เด็กฟังด้วย

2.2 ความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่ถ่ายทอดความรักของพ่อแม่และเป็นวิธีการเลี้ยงดูเด็กของชาติต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาการเด็กให้เจริญเติบโต มีนักวิชาการได้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก ดังนี้

2.2.1 ความหมายและประเภทของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กมีความหมายและการแบ่งประเภทดังนี้

(1) ความหมายของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงพื้นบ้านที่ผู้ใหญ่ร้องให้เด็กนอนหลับ นักวิชาการได้ให้ความหมายดังนี้

อมรา กล่าวเจริญ(2553 : 3) กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กคือเพลงร้องที่กล่อมให้เด็กนอนหลับเร็วขึ้น เพื่อแสดงความรัก ความเอื้ออาทรที่แม่มีต่อลูก

กมล การกุศล (2526 : 1) ได้อธิบายความหมายของเพลงกล่อมเด็กสอดคล้องกับ กุลาตันดิผลาชีวะ (2548 : 61) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กคือ เพลงที่ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นคนเลี้ยงร้องกล่อมเพื่อให้เด็กนอนหลับ ไม่กวน ไม่ร้องไห้

ธวัช ปุณโณทก (2538 : 42) ได้ให้ความหมายของเพลงกล่อมเด็กสอดคล้องกับสุกัญญา สุธงษา (2545 : 25) ว่า เพลงกล่อมเด็กคือ เพลงที่ใช้ร้องกล่อมเด็กให้นอนหลับ

สรุปได้ว่า เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่ผู้ใหญ่ร้องเป็นท่วงทำนองที่ทำให้เด็กนอนหลับ ไม่ร้องไห้ ไม่กวน และเป็นเพลงที่แสดงความรักของแม่หรือผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก

(2) ประเภทของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กแบ่งได้เป็นหลายประเภท มีแนวทางการแบ่งประเภทที่ต่างกัน ได้แก่ การแบ่งประเภทตามจุดประสงค์ของการร้อง เนื้อเพลง และภูมิภาค

กมล การกุศล (2526 : 47) แบ่งประเภทของเพลงกล่อมเด็กตามจุดประสงค์ สอดคล้องกับสิริกร ไชยมา (2546 : 10) แบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

1. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาทำนองปลอบโยน อ่อนนวลให้หลับ โดยไม่เอ่ยถึงสิ่งตอบแทนเมื่อหลับแล้ว หรือไม่มีคำขู่
2. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาอ่อนนวลให้หลับ และสัญญาว่าเมื่อหลับแล้วจะมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนได้
3. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาอ่อนนวลให้หลับ และขู่ว่าถ้าไม่หลับจะถูกกลงโทษหรือมีอันตราย

ศรีประภา ปาลสุทธิ (2524 : 6) ได้แบ่งประเภทเพลงกล่อมเด็กตามเนื้อหาเช่นเดียวกับกมล การกุศล แต่กำหนดชื่อประเภทที่มีความแตกต่างกันออกไป ได้แบ่งเป็น 6 ประเภทดังต่อไปนี้

1. บทเพลงที่เกี่ยวกับสัตว์
2. บทเพลงแสดงความรักที่มีต่อลูก
3. บทเพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติ
4. บทเพลงเกี่ยวกับประเพณีการดำเนินชีวิตในชนบท
5. บทเพลงที่เกี่ยวกับนิทานและวรรณคดี
6. บทเพลงเบ็ดเตล็ด

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2524 : บทนำ) แบ่งประเภทของเพลงกล่อมเด็กตามภูมิภาค แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. เพลงกล่อมเด็กของภาคกลาง
2. เพลงกล่อมเด็กของภาคเหนือ เรียกว่า "เพลงอ้อลูก"

3. เพลงกล่อมเด็กของภาคอีสาน เรียกว่า "เพลงนอนสาหล่า" หรือ "นอนสาเขอ"

4. เพลงกล่อมเด็กของภาคใต้ เรียกว่า "เพลงร้องเรือ" "เพลงชาน้อง" "เพลงเสภา" หรือ "เพลงน้องนอน"

สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของเพลงกล่อมเด็กแบ่งตามลักษณะของการร้อง เนื้อเพลง และ ถิ่นที่อยู่ของคนขับร้องเพลง เป็นการแบ่งประเภทที่นำมาศึกษาเพลงกล่อมเด็กได้ทุกชาติ

2.2.2 ลักษณะของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กมีลักษณะตามวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น สะท้อนผ่านลักษณะของเพลง ในด้านเนื้อหา ทำนองเพลง การแต่งและภาษาดังนี้

(1) ลักษณะของเนื้อหา

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญของเพลง เนื้อหาของเพลง กล่อมเด็กมีลักษณะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

จินหย่ง (金勇. 2011 : 164) ได้กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กมักจะแสดงให้เห็นสภาพที่เด็กนอน หรือแสดงให้เห็นความรักของแม่ที่มีต่อลูก บางทีจะใช้สัตว์มาแสดงให้เห็นความน่ารักของลูก ถ้าเด็กยังไม่อยากนอนหลับ แม่บางคนจะใช้สิ่งที่น่ากลัวมาแต่งในเพลงเพื่อให้พวกเขาอนหลับ เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กบางเพลงอาจจะพูดถึงชีวิตที่ลำบาก ความคิดถึงสามี หรือความสัมพันธ์ กับเพื่อนบ้าน สิ่งเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับเด็ก แต่เป็นแสดงอารมณ์ของคนร้อง

สุภักดิ์ อนุกุลและวลัยพร นิยมสุจริต (2546 : 15) กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กของไทยมีทุกภาค แต่เนื้อร้องแตกต่างกันออกไป เพลงกล่อมเด็กภาคกลางมีจำนวนมาก มีขนาดแตกต่างกัน แต่ละบท มีขนาดสั้นบ้าง แล้วแต่ผู้ร้องจะใช้เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมซึ่งประสบอยู่ขณะนั้น ถ่ายทอดออกมาเป็น บทเพลง ผู้ร้องอาจใช้สัตว์เลี้ยง หรือสัตว์ที่ได้พบเห็นบรรยายออกมาเป็นเพลงได้เช่นกัน เพลง กล่อมเด็กบางเพลงจะมีเนื้อหาที่มีส่วนเกี่ยวกับสิ่งของ หรือถาวรวัตถุทางศาสนาแทรกเข้ามา ดังจะ เห็นได้จากเพลงวัดโบสถ์ ซึ่งมีเนื้อหาสัมพันธ์กับการเกษตร และค่านิยมของความรู้ ราวที่สะท้อน ให้เห็นคนไทยมีมาแต่โบราณ หวังปลูกฝังให้ลูกสาวได้อยู่ดีมีสุขกับคนมีฐานะดีกว่าคนยากจน เนื้อเพลงจึงสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในอดีต

สุกัญญา สุจฉายา (2545 : 25) กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงสั้น ๆ ร้องซ้ำ ๆ เอื้อนเสียง ยาว เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กโดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกัน คือ กล่าวถึงภาวะการนอนหลับ เพลง บางเพลงกล่าวถึงความรักความอาทรของแม่ที่มีต่อลูก การเปรียบเทียบความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็ก กับสัตว์ที่คุ้นเคย บางครั้งนำสัตว์ที่เด็กกลัวมาพูด จะได้หลับตานอนไว ๆ นอกจากนี้เพลงกล่อมเด็ก หลายบทยังกล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเด็ก เช่นความรักระหว่างหนุ่มสาว และเรื่องราวใน

วรรณคดี หรือนิทานที่รู้จักกันในสังคม ความประหลาดที่ไม่ดีของคนสังคม ปัญหาในครอบครัว เป็นต้น

ธิดา โมสิกรัตน์ (2525 : 552) กล่าวว่าเนื้อเรื่องบทเพลงกล่อมเด็ก ไม่กำหนดเรื่องราวเป็นแบบแผน แต่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นวัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อมตามสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ ดังเพลงแต่งโดยกวีและใช้กล่อมเด็กชนชั้นสูง คือพระโอรส พระธิดาของกษัตริย์ จะนำเรื่องราวมาจากวรรณคดีไทยและชนชาติมาจับกล่อมประกอบดนตรีที่เรียกว่า บทเห่ กล่อม พระบรรทม

สุริวงษ์ พงศ์ไพบูลย์ (2524 : 32) กล่าวว่า เนื้อเพลงที่ใช้เป็นบทนำในวรรคแรกนั้น ส่วนมากจะบอกบรรยายภาพของเรื่อง หรือบอกสาระสำคัญของเรื่อง เป็นทำนองเดียวกับชื่อเรื่อง ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่า "คำขึ้นต้นเพลง" และนับว่าเป็นส่วนสำคัญต่อเนื้อเพลงในวรรคต่อ ๆ มาที่บอกสาระตลใจความสำคัญของเพลง

สรุปได้ว่าเพลงกล่อมเด็กมีที่พลงของสามัญชนและชนชั้นสูง เป็นบทเพลงขนานยาวและสั้น ผู้ร้องจะใช้เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมแต่งเป็นเนื้อเพลงสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อม ค่านิยม รวมทั้งความรักของผู้ร้องที่มีต่อเด็ก

(2) ลักษณะของทำนอง

การขับร้อง ทำนองเพลงมีความสำคัญ ถ้าไม่มีทำนองก็จะเป็นการพูดธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้ว แต่ถ้ามีทำนองสูงต่ำมีการเอื้อนก็จะทำให้มีความไพเราะ เพลงกล่อมเด็กจะมีลักษณะทำนองดังต่อไปนี้

หลิวเจียงเซิง (刘佳声, 1986 : 260) ได้กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่เป็นเพลงที่ระบายนอารมณ์ เน้นความสวยงาม จึงมีทำนองแตกต่างจากเพลงประเภทอื่น ๆ เป็นทำนองที่อ่อนหวาน ทำให้เด็กรู้สึกสงบและอ่อนหวาน ผู้แต่งจะแต่งด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ และเป็นความรู้สึกมั่นคงของเด็กอย่างแท้จริง

กมล การกุศล (2526 : 47) กล่าวว่า ลักษณะเด่นของเพลงกล่อมเด็กแตกต่างไปตามภูมิภาค ภาคกลาง มีทำนองอ่อนและทอดเสียง ส่วนเพลงของภาคเหนือมีการเอื้อนอ้อจาวา ซึ่งจะอยู่ตอนต้นเพลง และตอนจบเพลง หรือแทรกอยู่ในเนื้อเพลง อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็มี แต่โดยทั่วไปแล้ว ทำนองการเอื้อนมักจะอยู่ตอนต้นเพลง

สรุปได้ว่า ลักษณะทำนองเพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่จะมีการทอดเสียงและอ้อเสียงสูงต่ำ เป็นทำนองที่ไพเราะและถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ขับร้องที่ทำให้เด็กสงบและนอนหลับ

(3) ลักษณะการแต่งและภาษา

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารกัน นอกจากเราใช้ภาษาพูดสื่อสารกันในประจำวันแล้ว ยังจะใช้ภาษาเขียนแต่งเป็นข้อความเรื่องราวกวีนิพนธ์รวมทั้งเพลง

เพื่อแสดงความคิดเห็นหรืออารมณ์ของตนเอง ภาษาที่พูดกับเด็ก ๆ จะแตกต่างจากพูดกับผู้ใหญ่ ภาษาที่ใช้แต่งในเพลงกล่อมเด็กก็จะมีลักษณะแตกต่างกับภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ ดังที่นักวิชาการ ได้อธิบายไว้ดังนี้

คณะกรรมการเรียบเรียงความรู้จีน (中国常识系列编委会 2550 : 47) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านอาณาจักรราชวงศ์ได้ส่วนมากจะมีลักษณะเป็นคำร้องที่มีห้าคำสี่วรรค ใช้คำสามัญธรรมดา และใช้สำนวนภาษา รวมทั้งเล่นคำ ทั้งนี้ อาจได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์และทัศนียภาพอันงดงามของเจียงหนาน

กมล การกุศล (2526 : 47) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กมีรูปแบบฉันทลักษณ์ไม่แน่นอน กล่าวคือ จำนวนคำในแต่ละวรรคไม่เท่ากัน เพียงแต่มีถ้อยคำสัมผัสคล้องจองเท่านั้น

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2524 : 32) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กที่แต่งเป็นกลอน ในคำกลอนเดียวกัน คำสุดท้ายของวรรคต้น อาจส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของวรรคหลังได้ทุกคำ ยกเว้นคำสุดท้ายของวรรค (ในคำกลอนแรกและคำกลอนสุดท้ายของบท อาจจะไม่ต้องมีสัมผัสระหว่างวรรคเลยก็ได้) และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ของบท สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 ของบทสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 6 และวรรคที่ 7 ของบท

ศรีประภา ปาลสุทธิ (2524 : 19) กล่าวว่า ภาษาที่ใช้ในเพลงกล่อมเด็ก มักใช้คำสั้น ๆ เข้าใจง่าย ไม่มีศัพท์ยาก เป็นคำที่ใช้เป็นประจำในชีวิตชนบทเป็นคำใกล้ตัวเด็กซึ่งเด็กได้พบได้พูดในชีวิตจริง จึงจดจำและถ่ายทอดง่าย ด้วยเหตุนี้ ผู้ร้องจึงไม่จำเป็นต้องบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรได้แต่จำต่อ ๆ กันมาแต่การจำสืบทอดกันมานั้นอาจผิดเพี้ยนไปบ้างซึ่งก็ไม่ใช่อะไรที่สำคัญ เพราะต้องการร้องให้เด็กฟัง เด็กเล็ก ๆ ยังไม่รู้ภาษา ได้ยินแต่เสียงขับกล่อมก็พอใจ ดังนั้น เพลงกล่อมเด็ก เพลงเดียวกัน อาจมีเนื้อความถึง 4-5 สำนวนก็ได้ เช่น เพลงนกเอี้ยง นกเขา เป็นต้น

สรุปได้ว่าภาษาที่ใช้แต่งเพลงกล่อมเด็ก ส่วนใหญ่เป็นภาษาง่าย ๆ แต่งให้มีสัมผัสระหว่างคำและใช้สำนวนหรือการเล่นคำ เป็นคำที่ใช้ปกติในชีวิตประจำวันและในท้องถิ่น ดังนั้น เพลงกล่อมเด็กของแต่ละท้องถิ่นมีหลายสำนวนและจะใช้ภาษาแตกต่างตามลักษณะของภาษาถิ่นและสภาพแวดล้อม

2.2.3 บทบาทและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก

วัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญของมนุษย์ มีคุณค่าและบทบาทต่อมนุษย์ เพลงกล่อมเด็กเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณค่าและบทบาทสำคัญต่อมนุษย์เช่นกัน ดังนี้

อมรา กล้าเจริญ(2553 : 48) กล่าวว่าคุณค่าของเพลงกล่อมเด็กมี 2 ประการ คือ 1) คุณค่าโดยตรง นำไปใช้ในการขับกล่อมให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน และหลับสบาย ดังนั้น เนื้อเพลงจึงเป็นการปลอบ ยกยอ หรือบางครั้งก็ขู่เพื่อให้เด็กกลัว เด็กจะได้หลับเร็ว ๆ 2) คุณค่าทางอ้อม คือ เพลงกล่อมเด็กเนื้อหาสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคม ความเชื่อ ค่านิยม ความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ ของคนในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น เนื้อเพลงจึงมีหลายแนว เช่น สะท้อนให้เห็นสภาพของครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงการทำมาหากิน ให้ความรู้เรื่องธรรมชาติวิทยา สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น เป็นต้น

สุภักดิ์ อนุกุลและวัลย์พร นิยมสุจริต (2546 : 9) กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กมีคุณค่าจากการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้ขับร้อง บางเพลงไม่ได้มุ่งแต่งคำให้สละสลวย แต่เป็นการพรรณนาออกมาจากส่วนลึกของจิตใจ ระบายความคับข้องใจสอดแทรกตำนานหรือเรื่องราวในอดีต หรือให้เห็นความรักความเอาใจใส่ของพ่อแม่ต่อลูก เพลงกล่อมเด็กมีท่วงทำนองขับกล่อมช้า ๆ ชวนให้ง่วงนอน เด็กเกิดความอบอุ่นใจ หลับอย่างมีความสุข

หันลิ้อว่า (韩棣华. 1996 : 46) กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กมีบทบาทเพื่อกล่อมลูกที่รักให้นอนหลับ แม้ว่าเด็กจะร้องไห้ แต่เมื่อฟังเสียงแม่ร้องเพลง ก็จะไม่ร้องไห้อีกและจะนอนหลับทันที เพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่มีทำนองช้า ๆ เหมือนเป็นสัญญาณที่แม่ส่งให้ลูกเข้าใจความรักของแม่ที่มีต่อลูก ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย แล้วเด็กจะได้หยุดร้องไห้ นี่ก็คือประโยชน์ของเพลงกล่อมเด็ก ที่สืบทอดตั้งแต่โบราณและเป็นเพลงที่เด็กได้ฟังตั้งแต่เกิด เพลงกล่อมเด็กจึงเป็นวิธีที่แม่ในทั่วโลกใช้เพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับ

ธิดา โมสิกรัตน์ (2525 : 555) กล่าวว่า เนื้อเพลงกล่อมเด็กมีบทบาทในด้าน ส่งเสริมจินตนาการ ให้ความรู้ด้านธรรมชาติวิทยาเบื้องต้น และส่งเสริมให้สนใจวรรณคดีไทย

ศรีประภา ปาลสุทธิ (2524 : 22) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเพลงกล่อมเด็กว่า เพลงกล่อมเด็กใช้คำเป็นการสอนเด็กเพื่อให้รู้จักคำต่าง ๆ ได้รวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์ในการสอนพูด และเสียงกล่อมโดยมากมักมีเสียงไพเราะ อ่อนหวาน ทำให้เด็กเกิดความสบายใจ ความอบอุ่น และมีผลทางจิตใจทำให้เด็กเป็นคนอ่อนโยน มีเมตตา

พะอบ โปษะกฤษณะ และคณะ (2521 : 74) ได้กล่าวว่า บทเพลงกล่อมเด็กเป็นโคลงกลอนประเภทแรกที่เด็กได้ยิน ได้ฟัง และได้รู้จัก ทุกชาติทุกภาษาต่างก็มีบทเพลงกล่อมของตนใช้ขับร้องกล่อมให้เด็กหลับด้วยวิธีการอันนุ่มนวล แต่ละบทแต่ละตอนล้วนแสดงให้เห็นคุณงามความดีประจำชาติไทยหลายประการ

สรุปได้ว่า เพลงกล่อมเด็กมีบทบาทและคุณค่าต่อเด็กโดยตรง นอกจากจะทำให้เด็กนอนหลับง่ายและเร็วแล้วเพลงกล่อมเด็กยังสะท้อนสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคนในสังคมวิถีชีวิตของมนุษย์ วัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งการพัฒนาเด็กโดยการสอนผ่านเพลงกล่อมเด็ก

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กกับสังคม

การศึกษาความสัมพันธ์ของเพลงกล่อมเด็กกับสังคม จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงกำเนิดของเพลงรวมทั้งเนื้อหาที่สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรม ดังที่นักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

2.3.1 กำเนิดของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับมนุษย์ มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งต่างจากวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ การศึกษาที่มาหรือกำเนิดของเพลงกล่อมเด็กจะช่วยให้เข้าใจถึงภาพสะท้อนของสังคมที่ถ่ายทอดผ่านเนื้อเพลงกล่อมเด็กดังนี้

สิริกร ไชยมา (2546 : 1) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กเคยเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงพื้นบ้านอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในทุกท้องถิ่นของไทย เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถ่ายทอดกันด้วยการร้องเพลงเด็ก ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยมานาน

จีจ้อ (西子 2001 : 52) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่แม่ ย่าหรือยายร้องให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กนอนหลับ ไม่ร้องไห้ ต่อมาเพลงกล่อมเด็กค่อย ๆ กลายเป็นรูปแบบชนิดหนึ่งที่มีลีลาทำนองเป็นดนตรีประเภทหนึ่ง เป็นเพลงที่มีความเนื้อเดียว สั้น ๆ และแสดงอารมณ์และความสงบ กล่าวได้ว่า ถ้ามนุษย์ยังมีความต้องการเลี้ยงลูกหลาน ก็จะเกิดเพลงกล่อมเด็กและถ่ายทอดต่อกันมา

พรรณเพ็ญ เครือไทย และคนอื่น ๆ (2532 : 1) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กจัดว่าเป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งในการเลี้ยงดูเด็กของคนไทยมาแต่โบราณ เพลงกล่อมเด็กจะเกิดขึ้นในสังคมไทยนานเท่าใดนั้น ยังไม่สามารถสืบทราบได้ นอกจากนั้น ยังไม่ทราบได้ว่า การร้องเพลงกล่อมเด็กนี้เกิดขึ้นเองในวัฒนธรรมไทยหรือรับมาจากวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากเพลงกล่อมเด็กอาจเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมสากล มีอยู่ทั่วไปเกือบทุกชาติทุกภาษา

ธิดา โมสิกรัตน์ (2525 : 552) กล่าวว่า บทเพลงกล่อมเด็กของสามัญชนแต่งตามความรู้สึก ความคิดหรืออื่น ๆ ตามแต่ผู้ห่กล่อมจะนึกอะไรได้ก็ร้องเป็นทำนอง และมีการจดจำมาร้องห่กล่อมกันต่อ ๆ มา

ศรีประภา ปาลสุทธิ (2524 : 1) ได้กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กนั้นเกิดจากบุคคลที่เป็นชาวบ้านธรรมดาสามัญ ซึ่งมีการศึกษาน้อย ดังนั้นลีลาของกลอนในการขับกล่อม และคำสัมผัสในการขับร้อง ไม่ถือเคร่งครัดเป็นแบบกลอนชาวบ้าน มีสัมผัสง่าย ๆ เช่นนี้เหมือน ๆ กันทุกชาติทุกภาษา และถ่ายทอดการขับกล่อมกันตามความเคยชินต่อกันไปเรื่อย ๆ จนมีเพลงบางเพลงร้องกันมาเป็นเวลานานร้อย ๆ ปี

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2522 : 2) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กถือเป็นวัฒนธรรมที่ดีของชาติที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีหลักฐานปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ตอนที่ทเวคาแปลงกายมาห่ก่ล่อมสองกุมาร นอกจากนี้ยังมีหลักฐานทางด้านประเพณี คือประเพณีลงพระอุองพระเจ้าลูกเธอที่ยังทรงพระเยาว์ โดยมีนางข้าหลวงขับกล่อมพระบรรทมเวลาที่พระเจ้าลูกเธอยังทรงพระอุ่ จากหลักฐานการสืบปากคำเพลงกล่อมเด็ก สรุปได้ว่าเพลงกล่อมเด็กมีที่มาดังนี้ คือมาจากนิทาน การร้องเพลงเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว ความรู้สึกค้บใจหรืออารมณ์ค้ด้นของผู้อู้องและการอ้อนวนและการสั่งสอน

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคณะ (2521 : 1) กล่าวว่า บทเพลงกล่อมเด็กเป็นสาขาหนึ่งในบทเพลงพื้นเมืองซึ่งถ่ยทอดทางมุขปาฐะ และก็คงเหมือนกับบทเพลงอื่น ๆ คือมีกำเนคขึ้นในอดีตกาลและถ่ยทอดกันมานั่นนานจนสืบค้นหาที่มาได้ยาก

ประคอง สะสม และเอื้อมพร กิจวิวัฒน์กุล(2516 : 134) ได้กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กนั้นน่าจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านก่อน แล้วชนชั้นสูงได้นำไปค้ดแปลงให้ไพเราะหรูหราขึ้นนิยฐานว่าเพลงกล่อมเด็กมีวิวัฒนาการมาจากการเล่านิทานหรือนิยายให้เด็กฟังในเวลาจะนอนนั่นเอง แต่การเล่านิทาน นิยายให้เด็กฟังย่อมเป็นภาระแก่ผู้เล่าที่จะต้องหาเรื่องมาเล่า เปลี่ยนกัน ไปหลายเรื่องกว่าเด็กจะหลับ ซึ่งบางทีเด็กที่พอรู้เดียงสาและเป็นเด็กฉลาดก็อาจซักถามท้วงคัง ทำให้ต้องเสียเวลาอธิบายชี้แจง เป็นการเพิ่มภาระขึ้นอีก จึงมีผู้คิดแก้ปัญหานี้ โดยทำนองเพลงแทรกเข้าไปด้วยเพื่อความไพเราะ และสร้างบรรยากาศให้เกิดความสงบวิ้งวองเพื่อช่วยให้เด็กหลับง่ายยิ่งขึ้น เมื่อการใช้ทำนองเพลงเป็นที่นิยมกัน จึงเกิดเป็นบทเพลงกล่อมเด็กขึ้น โดยท่วงทำนองจะแตกต่างกันไปในแต่ละชนชาติ แต่ละท้องถิ่น

สรุปได้ว่าเพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่เกิดจากชาวบ้าน และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมที่มีประวัติเป็นเวลายาวนาน แต่ไม่ทราบว่เกิดขึ้นเมื่อใด เพลงกล่อมเด็กอาจจะมีวิวัฒนาการจากการเล่านิทานให้เด็กฟังกล่อมนอน แล้วแทรกการร้องเพลงเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อจนเป็นเพลงกล่อมเด็กที่มีทำนองและเนื้อเพลงที่ช่วยให้เด็กนอนหลับในสมัยก่อนเพลงกล่อมเด็กอาจจะร้องโดยปากของแม่หรือผู้ใหญ แล้วสืบทอดต่อไปจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเภทหนึ่งของมนุษย์

2.3.2 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงเป็นผลผลิตจากสังคมและชีวิตของคนในสังคม เพราะฉะนั้น เพลงกล่อมเด็กจึงสามารถสะท้อนสภาพสังคมของคนในสมัยนั้น ในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

ศรีประภา ปาลสุทธิ (2524 : 1) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมอันเป็นสากล เกี่ยวกับการช่วยให้เด็กนอนหลับเร็ว ช่วยให้ผู้ร้องให้โดยจะให้เด็กนอนเปล ซึ่งมีรูปร่างแตกต่างกันไป ในประเทศไทยนิยมใช้เปลจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าใช้น้อยลง นอกจากผู้ใหญ่จะไกวเปลแล้วยังร้องกล่อมไปพร้อม ๆ กันด้วย ปัจจุบันนิยมให้เด็กนอนหลับเองที่พื้นหรือบนเตียง สิ่งเหล่านี้สะท้อนสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็กเปลในสังคมไทยเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกฐานะของครอบครัว และความคิดประดิษฐ์วัตถุในท้องถิ่นที่ นอกจากให้ประโยชน์ใช้สอยแล้วยังเป็นงานศิลปะและการใช้เทคโนโลยีของชาวบ้าน

สิริกพร ไชยมา (2546 : 10) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กมีเนื้อหาง่าย ๆ สั้น ๆ และเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในวิถีชีวิตของผู้ร้อง โดยแต่งเป็นเพลงที่มีสัมผัสคล้องจองง่าย ๆ ไม่มีฉันทลักษณ์ที่ตายตัว

ลัดดา รักอิสระ (2545 : 18) ได้กล่าวว่า บทเพลงกล่อมเด็กจะสะท้อนสังคมในอดีต และความรู้ตึกนิกคิด นิสัยใจคอของคนไทยในความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนและสะท้อนประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนไทย

มานพ แก้วสนิท (2541 : 112) กล่าวว่า ในเนื้อความจากการศึกษาเพลงเด็กภาคใต้พบว่า เพลงกล่อมเด็กที่แม่หรือพี่ร้องเจื้อยแจ้วไปตามสายลม เพื่อให้เด็กหรือน้องนอนนั้น เนื้อความในเพลงกล่อมเด็กแต่ละเพลง ได้สอดแทรกเอาเรื่องราวที่บ่งบอกถึงหลายสิ่งหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเนื้อเพลงที่สั่งสอนถึงจริยธรรมด้านต่าง ๆ ในสังคมที่เด็กควรรู้ ควรประพฤติปฏิบัติข้อคิดต่าง ๆ ในการหาคู่ครอง ข้อคิดในการครองเรือน เรื่องราวที่บอกถึงความรักในครอบครัว เรื่องราวของความเชื่อของคนไทย บางเพลงบอกถึงธรรมชาติ ฤดูกาลในอดีต บางเพลงทำให้เรารู้ถึงอาชีพและค่านิยมต่ออาชีพบางอาชีพของผู้คนในสมัยนั้น ๆ บางเพลงกล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ลูกหลานควรจะได้สืบทอดเอาไว้ เพื่อแสดงถึงความเป็นไทยให้ปรากฏ

จำเริญ แสงดวงแข (2523 : 7-13) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กมีเนื้อร้องที่แสดงถึงภาพความเป็นอยู่และชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างเด่นชัด จากการศึกษาศิลปะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้พบว่า เนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงค่านิยม ประเพณี อาชีพไว้หลายแง่มุม ได้แก่ อาชีพ สภาพการค้าขาย ชีวิต สภาพแวดล้อม และวรรณกรรมท้องถิ่น

พะออบ โปษะกฤษณะ และคณะ (2521 : 74) ได้กล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กว่า เนื้อเพลงกล่อมเด็กเก่า ๆ ของไทยมีหลายประเภท หลวงธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรถึก) ได้คัดบทกลอนกล่อมเด็กจากหนังสือเยาว์พจน์ของนายโมรา และสืบค้นหาจากที่อื่น ๆ มาเพิ่มเติม จนได้จำนวนบทกลอนกล่อมเด็ก 168 บท แบ่งเป็น 3 หมวด คือ หมวดพวกคำให้เด็กนอน หมวดคำปลอบให้เด็กชอบ และหมวดพวกคำเด็กร้องเล่น หมวดคำแห่กล่อมให้เด็กนอน ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงสั้น ๆ มีเพลง

ยาว ๆ ที่มีหลายคำกลอนเพียงไม่กี่บทเพลงกล่อมเด็กสะท้อนสังคมไทย แต่ละบทแต่ละตอนล้วนแสดงให้เห็นคุณงามความดีประจำชาติหลายประการ เช่น ความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอน ความรักและทะนุถนอมเด็ก ความรักสนุก รื่นเริง ความมีคติธรรมในจิตใจ ซึ่งล้วนเป็นภาพชีวิตทางวัฒนธรรมของคนไทย

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนในเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ปรากฏในชีวิตประจำวันเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านอาชีพ สิ่งของ วัฒนธรรมประเพณี ผู้ร้องจะนำเรื่องราวและสิ่งแวดล้อมมาแต่งในบทเพลง ทำให้เด็กเข้าใจถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น ในเวลาเดียวกัน คนอื่นก็สามารถศึกษาสภาพสังคมผ่านเพลงกล่อมเด็กได้อย่างชัดเจน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพลงกล่อมเด็กไทยกับจีนเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กจึงมีสาระโดยสังเขปดังนี้

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเป็นประเภทหนึ่งของเพลง ซึ่งมีคุณค่าและมีความสำคัญในฐานะเป็นวัฒนธรรมของชาวบ้าน มีผู้สนใจศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านในด้านต่าง ๆ จำนวนมากดังตัวอย่างต่อไปนี้

เลอพงษ์ กัณหาคำ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้านกรณีศึกษาเพลงรำวงพื้นบ้านดอนคา ตำบลดอนคา อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของเพลงรำวงพื้นบ้านดอนคา ตำบลดอนคา อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์ 2) ศึกษาวิเคราะห์เพลงรำวงพื้นบ้านดอนคา ตำบลดอนคา อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยเก็บข้อมูลภาคสนามในระหว่างเดือนเมษายน 2552 ถึงเดือนธันวาคม 2553 เป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมและคติชนวิทยาในด้านสภาพความเป็นอยู่วัฒนธรรม ประเพณีและการละเล่นในรอบปี รวบรวมบทเพลงรำวงพื้นบ้านดอนคา ที่ยังใช้เล่นในปัจจุบันโดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของบทเพลง การขับร้อง การแต่งกายในการแสดง โอกาสในการแสดง โดยรวบรวมเพลงพื้นบ้านมาวิเคราะห์ทั้งหมด 6 เพลง

ผลการวิจัยพบว่า เพลงรำวงพื้นบ้านดอนคา ตำบลดอนคา อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์ส่วนมากจะเป็นบทเพลงที่แสดงถึงความรัก การเกี่ยวพาราตี มีการใช้ภาษาง่าย ๆ การขับร้องใช้เรื่องราวใกล้ตัว ซึ่งทำให้จำง่าย แบ่งประเภทได้ดังนี้ 1) เพลงประเภทเกี่ยวกับ

พระพุทธศาสนา 2) เพลงประเภทสะท้อนสภาพบ้านเมือง 3) เพลงประเภทเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี 4) เพลงที่แสดงถึงความรัก การเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว 5) เพลงประเภทอาการแสดง ยศจรัส คือขุนทด (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง "เพลงร้องพื้นบ้านของชาวไทย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ใช้บทเพลงกล่อมเด็กเข้ามา เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกและหลาน ศึกษาบทเพลงที่ใช้กล่อมเด็กและเพลงจ้อยของชาวไทยวน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการวิเคราะห์บทเพลง 4 หัวข้อดังนี้ คือ ความหมายของบทเพลง ลักษณะการขับร้องบทเพลง ทำนองเพลง และโครงสร้างของบทเพลง

ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของบทเพลง เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการกล่อมให้ลูกหลานนอนหลับ เด็กที่ได้ฟังก็จะรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ ในเวลาหลับ

กนกรัตน์ สุชีสนธิ์ (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษา ขอ : เพลงพื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการขับขอของแม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ 2) ศึกษาวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ใช้ประกอบการขับขอ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จดบันทึกและเข้าร่วมสังเกตการณ์ บันทึกบทร้องและวิเคราะห์เพลงที่ใช้ประกอบการขับขอ

ผลการศึกษาพบว่า แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ เป็นช่างขอที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดเชียงใหม่ และยังคงอนุรักษ์การแสดงขอซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวล้านนาไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ทำนองขอที่แม่ครูบัวซอนใช้ในการแสดงขับขอประกอบไปด้วยทำนองตั้ง เชียงใหม่ ทำนองจะปู ทำนองละม้าย ทำนองเสเลมา ทำนองพม่า ทำนองอ้อ ทำนองพระล่อ และทำนองล่องน่าน ลักษณะของการประพันธ์มีการแบ่งวรรคของคำที่แสดงถึงรูปแบบเฉพาะของทำนองขอ ได้อย่างชัดเจนและในบทขอเองมีคำที่ชี้ให้ทราบถึงเอกลักษณ์ของทำนองนั้นๆ ด้วย ส่วนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการขับขอที่สำคัญได้แก่ วงดนตรี สถานที่ในการแสดงการแต่งกาย การไหว้ครูขณะแสดง ส่วนขนบในการขอของเชียงใหม่เริ่มขอที่ทำนองตั้ง เชียงใหม่ ทำนองจู่ปะ และทำนองละม้ายก่อนเป็นอันดับแรกและทำนองอีก 5 ทำนองที่เหลือขึ้นอยู่กับโอกาสและการใช้งานของแม่ครูบัวซอน

ในส่วนทำนองเพลงที่ใช้ประกอบการขับขอมียกตามทำนองขอคือ เพลงตั้ง เชียงใหม่ เพลงจะปู เพลงละม้าย เพลงเสเลมา เพลงพม่า เพลงอ้อ เพลงพระล่อ และเพลงล่องน่าน นิยมเล่นประกอบการขับขอเท่านั้น รูปแบบของเพลงเป็นเพลงสั้นๆ ไม่สลับซับซ้อน มีการดำเนินทำนองแบบเรียบง่าย ลักษณะการบรรเลง นักดนตรีจะบรรเลงก็ครั้ง ขึ้นอยู่กับช่างขอว่าจะขอจบเมื่อใด นักดนตรีสามารถที่จะจบเพลงตามช่างขอได้ จังหวะที่ใช้เป็นสามัญเพราะไม่มีเครื่องประกอบ จังหวะในการกำกับจังหวะส่วนของบทเพลงที่ใช้ประกอบการขับขอนั้น มีทำนองที่ซ้ำกันอยู่มาก ทำให้สามารถทราบได้ว่าลักษณะของทำนองที่ซ้ำ กันนั้น เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละเพลง

จุฑามณี บ้านมอญ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพดำบลท่าโพอำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รวบรวมประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของเพลงพื้นบ้านท่าโพดำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี มีจำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงพืชมฐาน เพลงซึกเยอ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงกรุ่น และเพลงโลม

ผลการวิจัยพบว่า เพลงโลมเป็นเพลงพื้นบ้านที่จัดอยู่ในประเภทของการประพันธ์ด้วยกลอนแปดแต่จำนวนของคำร้องมีไม่เท่ากัน ในวรรคแรกจะมีจำนวนคำร้องประมาณ 3-4 คำ ในวรรคที่ 2 มีคำร้องประมาณ 8-10 คำ มีการสัมผัสของคำร้องระหว่างวรรคคือ คำร้องสุดท้ายในวรรคที่ 2 จะไปสัมผัสกับคำร้องสุดท้ายของวรรคที่ 4

เฉาเอี่ยนลี่ (曹丽艳, 2007) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านของชนกลุ่มน้อยเอ้อหลุนซุน" (鄂伦春族民歌赞达仁及其演唱研究) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากำเนิดของเพลงพื้นบ้านของชาวกลุ่มน้อยเอ้อหลุนซุน 2) ศึกษาลักษณะและรูปแบบการแสดงเพลงพื้นบ้านชาวกลุ่มน้อยเอ้อหลุนซุน

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบเพลงพื้นบ้านของชาวกลุ่มน้อยเอ้อหลุนซุนมีความสัมพันธ์กับชีวิต เช่น เพลงที่ร้องในพิธีการ เพลงที่ร้องในโอกาสชุมนุม เพลงเกี่ยวกับการแต่งงาน งานศพ เพลงพื้นบ้านเหล่านี้มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อชาวบ้านและต่อการศึกษาคนตรีของเขตมองโกเลีย นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านของชาวกลุ่มน้อยเอ้อหลุนซุนยังเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ

จี้ระพันธ์ อ่อนเดือน (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป้อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของเพลงอีแซว 2) ศึกษาคุณลักษณะของเพลงอีแซวต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยศึกษาบทเพลงของชุมชนบ้านลาดป้อมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ศิลปินอาวุโส พ่อเพลงแม่เพลงชีพ พ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเยาว์ ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านเพลงอีแซว รวม 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แนวคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของเพลงอีแซวในชุมชนบ้านลาดป้อม ได้แก่ 1) กระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ มีรูปแบบที่หลากหลายช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และสืบทอดเพลงอีแซว 2) การเห็นคุณค่าประโยชน์เป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านสนใจเรียนรู้เพลงอีแซว 3) การประยุกต์รูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เพลงอีแซวได้ปรับให้สอดคล้องกับ

สภาพของสังคม จึงยังคงได้รับความสนใจจากผู้ชม 4) การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เป็นไปอย่างกว้างขวางเพลงอีแซวได้รับการเผยแพร่อย่างทั่วถึง 5) การยอมรับจากสังคมภายนอก การพัฒนาตามแนวทางที่ถูกต้องและศิลปินของชุมชนมีความสามารถสูงจึงเป็นที่ยอมรับจากสังคม 6) การที่สถานศึกษานำไปใช้ในหลักสูตรท้องถิ่นทำให้เยาวชนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้เพลงอีแซว มากขึ้น

2. คุณลักษณะของเพลงอีแซวต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ 1) ด้านสังคม การเล่นเพลงอีแซวช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในชุมชน ศิลปินเพลงอีแซวได้ถ่ายทอดความเชื่อและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนผ่านพิธีกรรมและเนื้อร้องของเพลงอีแซว ทำให้ชุมชนมีบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม 2) ด้านวัฒนธรรม เพลงอีแซวช่วยส่งเสริมให้ผู้คนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยการสร้างสรรค์เนื้อร้องให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น 3) ด้านเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มเป็นคณะเพลงก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้ในชุมชน 4) ด้านการศึกษา เพลงอีแซวช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ได้แก่ การให้ความรู้ การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การกระจายข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างเครือข่าย

ธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ(2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง "เพลงพื้นบ้านกรณีศึกษาชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเพลงในวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีการถ่ายทอดด้วยปากเปล่าตามแบบวิธีดั้งเดิมของชาวบ้าน 2) วิเคราะห์เนื้อหาและทำนองเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ขอบเขตการวิจัยในพื้นที่โดยเก็บข้อมูลภาคสนามในชุมชน นครชุม ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนาม ศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมและคติชนวิทยาในด้านสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่นตามเทศกาลในรอบปี รวบรวมบทเพลงที่ยังใช้และเล่นในปัจจุบัน โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของบทเพลง การขับร้อง การแต่งกายในการแสดง โอกาสในการแสดง บันทึกโน้ตสากลและวิเคราะห์ทำนองเพลงตามแนวทฤษฎีดนตรีสากลมีจำนวน 12 เพลง

ผลการวิจัยพบว่า ในด้านเนื้อหาคำร้องเพลงพื้นบ้านนครชุมจะมีคำร้องเป็นลักษณะของคำคล้องจองที่ไพเราะ มีคำสัมผัสนอกใน เนื้อหาของเพลงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมชุมชน และวิถีชีวิต

จุฑามาส เทพธัญญ์ (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเพลงพื้นบ้านชาวไทยเบิ่ง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชาวไทยเบิ่งที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ในตำบลคี่ลั้ง และตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ผลการวิจัยพบว่า การตกแต่งคำร้องและลักษณะคำประพันธ์เพลงจะไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ผู้ขับร้องจะยึดหลักคำคล้องจองกันมากกว่า ซึ่งคำร้องบางท่อนก็ไม่มีความหมาย

ภากร เชาวน์ขุนทด (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเพลงพื้นบ้านนครไทย บ้านหนองน้ำสร้าง ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์การศึกษา 1) เพื่อรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้านนครไทยจากบ้านหนองน้ำสร้าง ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาบทเพลงพื้นบ้านนครไทย บ้านหนองน้ำสร้างด้านวัฒนธรรมของบทเพลงและคำแม่เพลงพื้นบ้าน 3) เพื่อบันทึกบทร้องเพลงพื้นบ้านนครไทยบ้านหนองน้ำสร้าง เป็นโน้ตเพลงและวิเคราะห์ทำนองเพลง โดยรวบรวมเพลงพื้นบ้านนครไทย หมู่บ้านหนองน้ำสร้าง หมู่ที่ 4 ตำบลนครไทย จังหวัดพิษณุโลกนั้นการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงและบทบาทของแม่เพลงสมัครเล่นจำนวน 3 คน เพื่อสืบค้นผู้สร้าง ผู้สร้างสรรค์ และผู้สืบทอดบทเพลง งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์บทเพลง 3 ประเภท จำนวน 30 เพลง เป็นเพลงพิธีกรรม จำนวน 10 เพลง เพลงร้องเล่น จำนวน 18 เพลง และเพลงกล่อมลูก จำนวน 2 เพลง

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของบทร้องสะท้อนภาพสังคมหมู่บ้านไว้ในลักษณะประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

ธนวดี บุญลือ (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง "เพลงพื้นบ้านกับงานพัฒนา: ตำรวจการใช้และวิเคราะห์เนื้อหา" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของเพลงซอซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ 2) ตำรวจหน่วยงานภาครัฐในภาคเหนือ ที่ใช้เพลงซอเป็นสื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนา ในช่วงปีงบประมาณ 2538-2539 3) ศึกษาแนวทางการใช้เพลงซอเพื่อการพัฒนา และ 4) วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงซอและรูปแบบการนำเสนอเพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาเพลงซอ โดยมีขอบเขตการศึกษาคือสัมภาษณ์เจ้าเล็กลีเก้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน จำนวน 10 คน ศิลปินเพลงซอที่เข้าร่วมดำเนินการจำนวน 6 คน และการวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงซอจำนวน 9 ชุด

ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้เพลงซอเพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับงานในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานเป็นประเด็นสำคัญดังนี้ คือ การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมการเกษตร การประกันสังคม การควบคุมและป้องกันโรคเอดส์ และด้านการสาธารณสุขอื่น ๆ โดยมีแนวทางการใช้การสื่อสารเพื่อแจ้งข่าวสารให้ความรู้ และโน้มน้าวใจโดยอาศัยความบันเทิงเป็นสื่อ นำรูปแบบการนำเสนอเพลงซอและละครซอ มีทั้งทำนองช้าและทำนองเร็ว ใช้ความน่าเชื่อถือของศิลปินเป็นผู้ส่งสาร ความเป็นพวกเดียวกัน ความมีชื่อเสียงและยอดนิยม ใช้การสนทนาโต้กันระหว่างชายและหญิง มีการตั้งคำถาม การบรรยาย การเล่าเรื่องและการใช้คำอุปมาอุปมัย คำสุภาพ

วิเศษ ชาญประโคน (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์กัณฑ์ตรึม เพลงพื้นบ้านอีสานใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบของกัณฑ์ตรึม 2) วิเคราะห์คุณค่าของกัณฑ์ตรึม โดยศึกษาข้อมูลที่ได้รับค่านิยมตามลำดับ ดังนี้ กัณฑ์ตรึมคณะบ้านคงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ กัณฑ์ตรึมคณะดาร์ก็ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และกัณฑ์ตรึมคณะภูถึง ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นคณะกัณฑ์ตรึมที่รักษารูปแบบการแสดงตามแบบโบราณอย่างเคร่งครัด กัณฑ์ตรึมที่ประยุกต์รูปแบบการแสดงให้เข้ากับรสนิยมของผู้ดู กัณฑ์ตรึมที่แสดงทั้งแบบโบราณและแบบประยุกต์ ได้แก่ ใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากยอดจำหน่ายแถบบันทึกเสียงที่จำหน่ายได้มากตามลำดับในเขตอีสานใต้และความถี่ในการรับงานแสดง ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2535 ถึง เดือนตุลาคม 2536 เก็บข้อมูลจากการแสดงสดจากการสัมภาษณ์วิทยากรและจากแถบบันทึกเสียง

ผลการวิจัยพบว่า ในด้านทำนองของกัณฑ์ตรึม เพลงกัณฑ์ตรึมมีทำนองจำนวนประมาณ 220 ทำนอง แต่สามารถจัดเป็นทำนองใหญ่ ๆ ได้ 3 ทำนอง ได้แก่ ทำนองไหว้ครู เป็นทำนองที่ช้าเนิบนาบ ใช้ร้องเมื่อเริ่มแสดง และเมื่อจะจบการแสดง ทำนองสำหรับขบวนแห่เป็นทำนองกลาง ๆ ร้องต่อจากทำนองไหว้ครู เมื่อเริ่มโต้ตอบเกี่ยวกับพาราสิ และทำนองเบ็ดเตล็ดเป็นทำนองที่รวดเร็วสนุกสนาน เข้าใจใช้ร้องเกี่ยวกับพาราสิเช่นเดียวกัน

สำหรับคุณค่าทางสังคมพบว่า เพลงกัณฑ์ตรึมได้สะท้อนคุณค่าทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านวิถีชีวิต สะท้อนให้เห็นลักษณะอาชีพของชาวอีสานใต้ว่ามีการทำนาเป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือ การทอผ้าไหมและการเลี้ยงซัวในกลุ่มชาวส่วย มีความเชื่อเรื่องกาลาอาคม เชื่อหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาและเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ มีค่านิยมในการเลือกคู่ครองผัวดี มีค่านิยมเกี่ยวกับหญิงงามว่าต้องมีใบหน้ากว้าง ลำคอระหง หน้ตักโหนกและรูปร่างอวบท้วม สำหรับคำสอนและคติเตือนใจ มีการสอนผู้หญิงให้เป็นคนละเอียดรอบคอบ ไม่ให้พูดเรื่องผู้ชาย อย่างอนเกินงาม ให้มั่นคงในความรัก และสอนหน้าที่ของภรรยา ส่วนผู้ชายสอนให้เป็นคนมีจิตใจงาม ให้มองเห็นความไม่แน่นอนของสังขาร และสอนให้รู้จักยกย่องให้เกียรติผู้หญิง ด้านระบบครอบครัวและเครือญาติ สะท้อนให้เห็นลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วยพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน หรือภายในพื้นที่เดียวกัน โดยมีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว แม่มีบทบาทในการเลือกคู่ครองให้ลูกสาว ด้านสังคมและวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมแบบเกษตรกรรม มีการทำนา การทอผ้าและเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างเคร่งครัด

สรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านเป็นการศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านที่ขับร้องในโอกาสต่าง ๆ เป็นเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ในด้านประวัติ เนื้อเพลง วรรณศิลป์ ทำนอง วัฒนธรรม ความเป็นมาและค่านิยมเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่น

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นประเภทหนึ่งของเพลงพื้นบ้าน และยังเป็นส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพลงกล่อมเด็กจึงมีคุณค่าต่อครอบครัวและชุมชนมีนักวิชาการและคนอื่น ๆ ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กจำนวนมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จางตาน (张丹. 2010) ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความรักและความสงบในใจ" (爱与心灵的宁静) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประโยชน์ของเพลงกล่อมเด็กในด้านอารมณ์และจิตใจ โดยมีขอบเขตการวิจัยคือศึกษาเพลงกล่อมเด็กทั่วไปอย่างกว้างขวาง

ผลการวิจัยพบว่า เพลงกล่อมเด็กมาจากประชาชน และมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยิ่ง เบื้องต้น ผู้แต่งเพลงกล่อมเด็กเป็นประชาชนเอง และก็เผยแพร่โดยประชาชน ประชาชนมีประสบการณ์ ซึ่งมีความคิดเห็นและค่านิยมมาจากชีวิตประจำวัน พวกเขา มักจะแสดงความคิดเห็นและค่านิยมผ่านทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อแสดงวิถีชีวิตและอารมณ์เพราะฉะนั้น เพลงกล่อมเด็กเป็นผลผลิตของความรู้สึกและอารมณ์ของประชาชน เป็นสิ่งที่แต่งขึ้นเพื่อแสดงความรักของผู้เลี้ยงดูหรือผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก นอกจากนี้ เพลงกล่อมเด็กยังมีความแตกต่างกันตามท้องถิ่นยุคสมัยและกลุ่มชน

ปี๋เสี่ยวหมิง (毕晓明. 2010) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบศิลปะและสุนทรียศาสตร์ในเพลงกล่อมเด็กของชาวมองโกล" (蒙古族摇篮曲艺术形态美学初探) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ พัฒนาการและประโยชน์ในด้านวัฒนธรรมของเพลงกล่อมเด็กของชนกลุ่มน้อย "ชาวมองโกล" และเปรียบเทียบกับเพลงกล่อมเด็กของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ โดยรวบรวมและศึกษาเพลงกล่อมเด็กของชนกลุ่มน้อย "ชาวมองโกล" ทั่วไปอย่างกว้างขวาง

ผลการวิจัยพบว่า เพลงกล่อมเด็กของชนกลุ่มน้อย "ชาวมองโกล" มีลักษณะของเนื้อเพลง คือ 1. แสดงให้เห็นความสนุกสนานของเด็ก ๆ 2. ใช้คำพูดของชาวบ้านและชนกลุ่มน้อย "ชาวมองโกล"

เหลียงอวี่ซัน (梁钰昕. 2009) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของเพลงกล่อมเด็ก" (摇篮曲音乐特性分析) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะร่วมของเพลงกล่อมเด็กแต่ละชาติ โดยขอบเขตการวิจัยคือศึกษาชุดซีดี "เพลงกล่อมเด็กในทั่วโลก" จำนวน 10 แผ่นและซีดี "เพลงกล่อมเด็กของชาวไต้หวัน" รวมทั้งสิ้นมีเพลงกล่อมเด็กจำนวน 193 เพลง

ผลการวิจัยพบว่า เพลงกล่อมเด็กมีทำนองคล้อยคลึงกัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง เพลงกล่อมเด็กของจีนมีลักษณะที่ทำให้บรรยากาศที่สงบ

สาลี แก้วบุญส่ง (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาวิถีชีวิตชาวทะเลน้อยอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวทะเลน้อย

อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ในด้านสภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงกล่อมเด็กที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมด้วยตนเองในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 จำนวนทั้งสิ้น 240 บท

ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชาวทะเลน้อยในด้านต่าง ๆ ตามความมุ่งหมายของการศึกษา กล่าวคือ ด้านความเป็นอยู่พบว่าชาวทะเลน้อยมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตโดยพึ่งพาธรรมชาติ ด้านครอบครัวพบว่าทุกคนในครอบครัวแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ด้านการประกอบอาชีพ พบว่าอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพค้าขายและอาชีพรับราชการ ด้านประเพณีพบว่ามีพิธีชดถือประเพณีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอย่างเคร่งครัด ด้านค่านิยมพบว่า ชาวทะเลน้อยให้ความเชื่อถือต่อคนที่ผ่านการอุปสมบทในพุทธศาสนา เคารพยกย่องข้าราชการ นิยมคนที่มีความกตัญญูกตเวที นิยมสตรีที่ผิวขาว รูปร่างบอบบาง มีความรู้ความสามารถทางการบ้านการเรือน เย็บปักถักร้อยและทอผ้าเป็น นิยมบุรุษที่มีความรู้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และไม่ลุ่มหลงอบายมุข ด้านความเชื่อพบว่ามีเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องพุทธานุภาพ และความเชื่อในคำสอนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ชาวทะเลน้อยยังมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์และโหราศาสตร์

วิจารณ์ เงามรัตนพันธิกุล (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบเพลงกล่อมเด็กภาคใต้และภาคอีสาน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้และภาคอีสานเกี่ยวกับรูปแบบ การใช้ภาษา สำนวน โวหารและภาพสะท้อนสังคม เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง โดยมีขอบเขตการวิจัยคือเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ 150 เพลง และเพลงกล่อมเด็กภาคอีสาน 203 เพลง ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและสำนวนภาษาในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้และภาคอีสาน แต่ละภาคมี 2 ชนิด คือ รูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ โดยใช้ภาษาถิ่นและคำยืมจากภาษาอื่น มีทั้งการเล่นคำ ซ้ำ คำแสคำ ไวยากรณ์ มีความหมายแฝง โวหารมีอุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์และการเหน็บแนม นอกจากนี้ ได้ทราบค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้และภาคอีสาน ซึ่งส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน เช่นค่านิยมในการปกครอง การเลือกคู่ วิถีชีวิต ความเชื่อ การประกอบอาชีพ และนันทนาการ ความแตกต่างกันในด้านรูปแบบประเพณี เช่น ประเพณีชักพระในภาคใต้และประเพณีขอฝนในภาคอีสาน ความแตกต่างในนันทนาการ เช่น การเล่นโบกในภาคอีสาน กับการแสดงโนราภาคใต้ ประเพณีสำคัญลักษณะของท้องถิ่น เกิดจากความเชื่อ การศึกษาเล่าเรียน นันทนาการ การละเล่น และการประกอบอาชีพ

อารุณ พันธุ์เสือ (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเพลงกล่อมเด็กชาวไทยเขมรบ้านตาหยวก ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา1) ความหมายของเพลง 2) ลักษณะการขับร้องและบทเพลง3) ทำนองเพลง4) โครงสร้างของเพลง โดยมีขอบเขตการวิจัยคือการศึกษาวัฒนธรรมและการร้องเพลงกล่อมเด็กที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการเกิด การเลี้ยงดูเด็ก ศึกษาเพลงกล่อมเด็กตามรูปแบบ และการใช้ถ้อยคำเพลงกล่อมเด็กภาษาเขมรตามเสียงที่ได้ยินจากลำนำ ตามรูปธรรมที่ปรากฏในข้อมูลที่ศึกษาโดยการแปล หรือถอดข้อความภาษาไทย ทั้งนี้จะไม่ขัดเกลาหรือปรุงแต่งสำนวนแต่ประการใด เพื่อรักษาไว้ซึ่งลักษณะของชาวบ้านละเพื่อคุณค่าการศึกษาทางมานุษยวิทยาอย่างแท้จริง วิเคราะห์เฉพาะบทเพลงที่ร้อง โดยคุณยายหยิด วรรณมะหิรินทร์ อายุ 76 ปีในช่วงเวลาเดือนมิถุนายน 2544 ถึง มกราคม 2546

ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของบทเพลง เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการขับกล่อมให้ลูกนอนหลับ ปรุงแต่งด้วยจินตนาการของธรรมชาติ เด็กที่ได้ฟังจะรู้สึกทำให้อบอุ่นและปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ ในเวลาหลับ บทเพลงบางบทเป็นการเปรียบเทียบสัตว์ ซึ่งถือเป็นตัวแทนของหนุ่มสาว

วินัย จันทรพริ้ม(2531) ศึกษาวิจัยเรื่อง "วิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาการใช้สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ 2) ศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ โดยมีขอบเขตการวิจัยคือ ศึกษาเฉพาะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ในกลุ่มชนที่นับถือพุทธศาสนาที่ถ่ายทอดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งชำระและพิมพ์ลงบัตริจาก 2 แหล่ง คือ คลังเพลงกล่อมเด็ก ฝ่ายห้องสมุดและวรรณกรรมท้องถิ่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา และฝ่ายวรรณกรรมท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า การใช้โวหารอุปมาในเพลงกล่อมเด็กมีมากที่สุด มีการใช้โวหารอุปมาในการชมความงาม การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตนและการปฏิบัติปฏิบัติของผู้หญิงและของผู้ชาย การใช้โวหารเกี่ยวกับความรักและการใช้โวหารเกี่ยวกับอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิตพบว่า ผู้แต่งนิมโอมธรรมชาติ ซึ่งพบเห็นอยู่เป็นประจำมาเปรียบเทียบในโวหารอุปมา เป็นต้นว่า นำเอาพืช สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ บุคคลและการกระทำของบุคคลเพื่อสื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพพจน์ตามเจตนารมณ์ของผู้แต่งได้อย่างชัดเจน

การใช้โวหารนามนัยในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่าการใช้โวหารประเภทนี้ นิมโอมคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากแล้วแทนที่จะเอ่ยถึงสิ่งนั้นตรง ๆ มีการใช้โวหารเกี่ยวกับเด็กหรือผู้เยาว์ การใช้โวหารเกี่ยวกับผู้หญิง การใช้โวหารเกี่ยวกับผู้ชาย ซึ่งมีโวหารนามนัยที่ใช้แทนเฉพาะเพศและวัย และมีโวหารที่ใช้แทนโดยไม่จำกัดเพศและจำกัดวัย

การใช้โวหารอุปลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้พบว่า การใช้โวหารประเภทนี้เพื่อชมความงาม เพื่อบ่งบอกถึงการวางตน การประพฤติกติและปฏิบัติตนของชายและหญิง การใช้โวหารเกี่ยวกับความรัก เกี่ยวกับอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิต การใช้โวหารเหล่านี้ผู้แต่งได้นำเอาธรรมชาติที่พบเห็นอยู่เป็นประจำเป็นต้นว่า พืช สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเป็นสิ่งเปรียบเทียบ เพื่อสื่อเจตนาารมณ์ของผู้แต่งไปยังผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การใช้โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้พบว่า ผู้แต่งได้นำเอาสิ่งที่ไม่ใช่คนมาสร้างบทบาทให้แสดงออกปฏิกิริยาหรือมีความรู้สึกที่เหมือนคน สิ่งที่น่ามาสร้างบทบาทและความรู้สึกในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาได้แก่ สัตว์ พืช สิ่งของเครื่องใช้และเหตุการณ์บ้านเมือง มีการสร้างบทบาทให้แก่สัตว์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ สิ่งของ พืช และเหตุการณ์บ้านเมืองตามลำดับ

การใช้โวหารอติพจน์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้พบว่า ไม่ปรากฏการใช้สำนวนโวหารประเภทนี้มากนัก การใช้สำนวนโวหารอติพจน์เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อบ่งความรู้สึกให้เข้าใจถึงเจตนาารมณ์ของผู้แต่ง พบว่ามีการใช้โวหารประเภทนี้เกี่ยวกับการวางตน การประพฤติกติและการปฏิบัติตนของชายและหญิง เกี่ยวกับความรักของผู้หญิงและผู้ชาย เกี่ยวกับอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิต

การใช้โวหารอุทาหรณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้พบว่า การใช้โวหารประเภทนี้ค่อนข้างน้อย การใช้โวหารประเภทนี้ผู้แต่งได้นำสำนวนและตัวละครจากวรรณกรรมหรือนิทานท้องถิ่นมาเป็นอุทาหรณ์ เพื่อสื่อเจตนาารมณ์มายังผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ผู้แต่งจะใช้สัญลักษณ์ตามเพศ วัย สถานะและความประพฤติกติของบุคคล ซึ่งจำแนกความเนื้อหา 6 ประเภท คือ 1) เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก 2) เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมด้านต่าง ๆ 3) เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ 4) เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและประเพณี 5) เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ 6) เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่น

มัลลิกา คณาณูรักษ์ (2523) ศึกษาวิจัยเรื่อง "เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี โดยจำแนกประเภทของเพลงและศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่จากข้อมูลที่รวบรวมได้ และเสนอผลงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ที่มีขอบเขตการวิจัยคือ รวบรวมเฉพาะวรรณกรรมมุขปาฐะ ประเภทเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมใน ซึ่งร้องกล่อมสืบทอดกันมาโดยลำดับเท่านั้น โดยตรงเป็นวิทยากรที่ไม่จำกัดเพศ

อายุตั้งแต่30ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานีและยังสามารถจำเนื้อเพลงกล่อมเด็กได้ใน ตำบลของอำเภอเมือง ในจังหวัดปัตตานี

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อเพลงกล่อมเด็กที่รวบรวม จำแนกได้เป็นเพลงเกี่ยวกับสัตว์ พืช ธรรมชาติ สถาปัตยกรรมศาสตร์ กล่อมเด็กโดยตรง คำสอนคติเตือนใจ ศาสนาอิสลาม ประชด เสียดสี นินทาบุคคลต่าง ๆ ความรักของหนุ่มสาว ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี และบันทึก เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เพลงกล่อมเด็กเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีการเล่น ว่าววงเดือน การต่อเรือและแข่งเรือกอ และการแห่บั้งไฟ การโกนผมไฟ การแต่งงาน การหย่าร้าง ความเชื่อเกี่ยวกับว่าววงเดือน เคารพกรรม สัตว์สีขาว ค่านิยม การทอผ้าใช้เอง การแต่งกาย ทรงผม ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สมัยที่กองทัพไทยยกไปปราบพระยา เมืองปัตตานี ที่คิดขบถร่วมกับโต๊ะสาเหี้ยด แยกอินเดียและจีนที่นำเรือสำเภามาค้าขายที่ปัตตานีทาง ทะเล นับว่าเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานีได้สะท้อนสิ่งที่น่ารู้ต่าง ๆ ที่หาไม่ได้จากตำรา เล่มใด ๆ

เขาวเรศ สิริเกียรติ (2521) ศึกษาวิจัยเรื่อง “เพลงกล่อมเด็กของไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพชีวิต ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมไทยจากเนื้อเพลงกล่อมเด็กซึ่งที่ผู้รวบรวมไว้ แล้ว 2) วิเคราะห์ลักษณะและเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กที่จะชำระและเผยแพร่เพลงกล่อมเด็กมิให้ สูญหายไปตามกาลเวลา โดยมีขอบเขตการวิจัยคือ ศึกษาค้นคว้าเฉพาะเพลงที่ใช้กล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็ก บางเพลงที่นำไปใช้ในการกล่อมเด็กและเป็น เพลงกล่อมเด็กของทุกภาคของไทยที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว

ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงกล่อมเด็กของไทยจะแสดงให้เห็นถึง ความรู้สึกสนุกสนาน รื่นรมย์และแสดงให้เห็นถึงชีวิต ลักษณะความเป็นอยู่ของสัตว์ เรื่องราวที่ปรากฏจากวรรณคดี นิทานพื้นบ้าน การเสียดสี ล้อเลียน ประชดประชันบุคคลต่าง ๆ ความรักของแม่ที่มีต่อลูกเป็น ไปอย่างลึกซึ้ง เรื่องราวของธรรมชาติ ความรักของหนุ่มสาว เหตุการณ์ต่าง ๆ และเป็นบันทึกเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ การอบรมสั่งสอนและเป็นคติเตือนใจ อารมณ์ขันต่าง ๆ ประเพณีและวัฒนธรรม ในเรื่อง ความเชื่อ ค่านิยมในบางเรื่อง วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางจิตใจประเพณีเกี่ยวกับ บุคคล ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม และลักษณะของชาวบ้านในเรื่องการใช้คำที่หยาบคาหยาบโลน

สรุปได้ว่าการศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์เนื้อเพลงเป็น หลัก โดยผลงานวิจัยบางเรื่องแบ่งประเภทของเนื้อเพลง ใช้ขับกล่อมให้ลูกนอนหลับ โดยปรุงแต่ง ด้วยจินตนาการของธรรมชาติ บทเพลงบางบทเปรียบเทียบกับสัตว์ ซึ่งถือเป็นตัวแทนของหนุ่มสาว นอกจากนี้ยังศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมของเนื้อเพลงในด้านต่าง ๆ และการวิเคราะห์ลักษณะ ของโวหารที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก และคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก